

Recenze

Ptáček, R., & Novotný, M. a kol. (2017). *Biofeedback v teorii a praxi*. Praha: Grada Publishing.

Kniha *Biofeedback v teorii a praxi* autorů Ptáček, Novotný a kolektiv vyšla v roce 2017 v nakladatelství Grada. V současnosti se jedná o jedinou publikaci o tomto tématu na českém trhu. Knihu lze považovat za odborný text teoreticko-praktického charakteru. Svým obsahem reaguje na aktuální požadavky praxe, ale současně doplňuje i teoretickou základnu o ucelený souhrn dosavadního vědeckého poznání. Z našeho pohledu se jedná především o trend spolupráce multidisciplinárního týmu v péči o jedince se zdravotním znevýhodněním. Prezentované informace jsou uváděny ve vazbě na empiricky podložené zkušenosti samotných autorů. V úvodu knihy je jmenný seznam autorů i s místem jejich současného působení.

Předkládaný text je rozdělen do tří logicky na sebe navazujících částí. První část nese název *Teoretické souvislosti*. Zde je možné se seznámit s historií biologické zpětné vazby nejen ve světě, ale i v České republice. Jako nejnosnější téma, které dle našeho názoru může obohatit jak odborníky z různých oborů, tak širší veřejnost, se věnuje neurobiologické zpětné vazbě např. v případech epilepsie, poruch pozornosti nebo při hyperaktivitě a impulzivitě. Kapitola přináší výčet výzkumů a autorů, kteří se věnovali konkrétnímu oslabení, a nabízí tak čtenářům možnost hlubšího poznání. Kapitola, která se věnuje základům elektroniky v aplikacích biofeedback ocení zejména posluchači kurzů o biologické zpětné vazbě. Navíc je tento výklad včetně popisu srozumitelný jak pro začátečníky, tak pro osoby, které se s touto terapií teprve seznamují.

Druhá část knihy je věnovaná metodě biofeedbacku v praxi. Zde se čtenář může seznámit s edukačními a tréninkovými programy, etickými kodexy nebo zde může nalézt odpověď na to, v čem může biofeedback pomoci. Jak autoři uvádí na straně 81: „Podle doporučení DHHS by měli biofeedback provádět tito profesionálové: například lékař, psycholog, psychiatr, zdravotní sestra, sociální pracovník, dentista či fyzioterapeut, kteří byli v používání biofeedbacku vyškoleni/zacvičeni.“ Samozřejmě se jedná pouze o namátkově vybrané profese, ale vzhledem k již zmíněnému trendu multidisciplinární spolupráce nám zde speciální pedagog chybí. Zvyšující se nároky na speciálního pedagoga a rozrůstající se klientela s sebou nesou jistou potřebu modernizace a širšího záběru. Proto dle našeho názoru je tato metoda jistě využitelná i ve speciálněpedagogické praxi, a to u širokého spektra klientů. Následující kapitola se věnuje základní aplikaci biologické zpětné vazby. Zaměřuje se na modality, které při tréninku potřebuje pracovník zaznamenávat a také následně vyhodnocovat. Jednotlivé modality jsou nejen popsány, ale především jsou zde uvedeny průměrné hodnoty dané modality, což může sloužit jak pro pochopení výsledků, tak pro přesnější vyhodnocení měření a jeho následnou interpretaci. Jedná se například o dech, svalové napětí, povrchové svalové napětí nebo povrchovou teplotu kůže.

Třetí část knihy se věnuje speciálním tématům. Jedná se například o témata, jako je variabilita srdeční frekvence, vybuzení a výkonnost nebo optimalizace psychického výkonu. Poslední ze zmiňovaných témat je zde sice přímo určeno sportovcům, avšak některé pasáže by byly snadno aplikovatelné na všechny pomáhající profese. „*U pracovníků zaměřených na maximální výkon je problém nadměrná nepřiměřená aktivace („arousal“) a nízká schopnost vypnout a relaxovat. Zobrazení fyziologických hodnot pomáhá identifikovat zvýšené nabuzení, které klient nevnímá, protože se v tomto stavu nachází*

již dlouhou dobu.“ (s. 142) V kontextu speciálních pedagogů a obecně pomáhajících profesí by se mohlo jednat o slibnou metodu předcházení syndromu vyhoření.

Publikace je co do obsahu konzistentní a logicky členěna, je orientovaná na aktuální téma. V závěru knihy nechybí stručný slovník pojmů. Svým pojetím obohacuje teoretickou základnu již jmenovaných oborů a za autorky recenze připojujeme také obor speciální pedagogika. Svými jazykovými prostředky je čitelná i pro laickou veřejnost a může být doporučena nejen pro praktikující terapeutky, kteří se biologické zpětné vazbě věnují, ale také pro studenty příbuzných oborů, a především jako studijní text pro posluchače kurzů biologické zpětné vazby a neurofeedbacku.

Lucie Hrbáčová, Monika Smolíková
Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci